

PRACOVNÍ POMĚR

Pracovní poměr mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem vzniká na základě **pracovní smlouvy** (výjimkou je volba a jmenování zaměstnance – Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce § 33 odst. 2 a 3.)

Podle zákoníku práce (§34 odst. 1) musí pracovní smlouva obsahovat tři podstatné náležitosti:

1. **druh práce**, který má zaměstnanec pro zaměstnavatele vykonávat,
2. **místo výkonu práce**, ve kterém má být práce vykonávána,
3. **den nástupu do práce**.

V pracovní smlouvě je možné sjednat také:

- **zkušební dobu** (zákoník práce §35)
 - zkušební doba může být sjednána max. na 3 měsíce po sobě jdoucí a začíná okamžikem vzniku pracovního poměru,
 - pokud zaměstnanec nemůže ve zkušební době vykonávat sjednanou práci z důvodu překážek na straně zaměstnavatele, zkušební doba se o tuto dobu překážek prodlužuje,
 - zkušební doba musí být sjednaná písemně, jinak je neplatná.
- **trvání pracovního poměru** (zákoník práce §39)
 - nebyla-li výslovně sjednaná v pracovní smlouvě doba trvání pracovního poměru, pracovní poměr trvá na dobu neurčitou.
- **dovolenou** (zákoník práce §212 - §214)
 - odpracuje-li zaměstnanec u zaměstnavatele alespoň 60 dnů nepřetržitě, přísluší zaměstnanci dovolená za kalendářní rok popř. její poměrná část tzn. že zaměstnanec má nárok na 1/12 ročního nároku dovolené za každý celý kalendářní měsíc trvání pracovního poměru
 - neodpracuje-li zaměstnanec 60 dnů, má nárok na dovolenou za odpracované dny tzn. 1/12 za každých 21 odpracovaných dnů v příslušném kalendářním roce
 - základní výměra dovolené činí nejméně 4 týdny.
- atd.

Pracovní smlouva musí být uzavřena písemně ve dvou vyhotovení, jedno vyhotovení je zaměstnavatel povinen předat zaměstnanci.

Pracovní poměr může také vzniknout na základě **dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr**. Jedná se o tyto dohody:

Dohoda o provedení práce (Zákoník práce §75)

Rozsah práce, na který se dohoda o provedení práce (dále jen DPP) uzavírá, nesmí překročit 150 hodin za kalendářní rok. V případě, že má zaměstnanec u zaměstnavatele uzavřeno více dohod, dohody se sčítají – pořád platí max. 150 hod./rok.¹

¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 75.

Dohoda o pracovní činnosti (Zákoník práce §76)

DPČ je možné uzavřít i v případě, že rozsah práce nepřekročí 150 hodin za kalendářní rok. Rozsah práce, na který se dohoda o pracovní činnosti (dále jen DPČ) uzavírá, nesmí překročit v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby tj. 20 hodin/týden (stanovená týdenní pracovní doba nesmí překročit 40 hodin za týden). V DPČ musí být sjednaná práce, sjednaný rozsah pracovní doby a doba, na kterou se dohoda uzavírá.²

Stejně jako u pracovní smlouvy je zaměstnavatel povinen DPP a DPČ uzavřít písemně, jinak jsou považovány za neplatné. Jedno vyhotovení zaměstnavatel předá zaměstnanci.

Povinnosti mzdové účetní při vzniku pracovního poměru³:

- **v den nástupu zaměstnance:**
 - nejpozději v den nástupu uzavřít se zaměstnancem pracovní smlouvu,
 - seznámit zaměstnance s pracovními a mzdovými podmínkami,
 - vyžádat si od zaměstnance souhlas se zpracováním jeho osobních údajů – nejčastěji součást pracovní smlouvy
 - pokud to práce vyžaduje, vyžádat si výpis z rejstříku trestů (např. banky) a doklad o vzdělání
 - vyžádat si od zaměstnance potvrzení o zaměstnání od předchozího zaměstnavatele
 - dle potřeby uzavřít se zaměstnancem dohodu o hmotné odpovědnosti
 - ověřit si u zaměstnance existenci srážek ze mzdy
 - založit osobní složku a mzdový list zaměstnance

- **do týdne:**
 - pokud existují srážky na výkon rozhodnutí nebo exekuce – oznámit soudu/exekutorovi, že zaměstnanec nastoupil do zaměstnání

- **do 8 dnů ode dne nástupu zaměstnance:**
 - přihlásit zaměstnance u zdravotní pojišťovny a u městské správy sociálního zabezpečení

- **do 10 dnů:**
 - pokud bylo obsazené místo hlášeno na Úřadu práce (dále jen ÚP), je nutné oznámit obsazení tohoto místa ÚP

- **do 30 dnů:**
 - dát zaměstnanci podepsat prohlášení poplatníka daně a vyžádat si od zaměstnance doklady pro uplatnění slev.

² Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 76.

³ Materiály z kurzu: Mzdová účetní pořádaným APROFIT, s. r. o.

MZDA A ODMĚNA Z DOHODY

Za vykonanou práci zaměstnanci náleží mzda nebo odměna z dohody. Mzda se poskytuje podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížnosti pracovních podmínek, podle pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Odměna z dohody je zaměstnanci poskytována za práci vykonanou na základě DPP nebo DPČ.⁴

Minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny za práci. Mzda nebo odměna z dohody nesmí být nižší než minimální mzda. Do mzdy se pro tento účel nezahrnuje mzda za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli⁵.

Dle nařízení vlády č. 567/2006 Sb. základní sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin činí 48,10 Kč za hodinu nebo 8 000 Kč za měsíc.

V případě, že mzda nebo odměna z dohody nedosáhne minimální mzdy, je povinností zaměstnavatele poskytnout zaměstnanci doplatek ke mzdě.

Mzda se sjednává v kolektivní smlouvě, pracovní smlouvě nebo jiné smlouvě, popř. ji zaměstnavatel stanoví vnitřním předpisem nebo mzdovým výměrem. Zaměstnavatel je povinen v den nástupu do práce vydat zaměstnanci písemný mzdový výměr, který obsahuje údaje o způsobu odměňování, o termínu a místě výplaty mzdy, jestliže tyto údaje neobsahuje smlouva nebo vnitřní předpis.⁶

ZDANĚNÍ MEZD, DOHOD

Pracovní poměr

Hrubá mzda (základní mzda + příplatky + odměny + náhrady)

ZP zaměstnavatel 9 % z HM (zaokr. na Kč nahoru)

SP zaměstnavatel 25 % z HM (zaokr. na Kč nahoru)

Super hrubá mzda (HM + povinné pojistné placené zaměstnavatelem)

zaokr. na 100 Kč nahoru = základě daně

15 % záloha na daň před slevou

- Slevy na dani (§ 35 ba Zákon o daních z příjmů, dále jen ZDP)

+ Daňové zvýhodnění či bonus na dítě

- ZP zaměstnanec 4,5 % z HM

- SP zaměstnanec 6,5 % z HM

⁴ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, §109.

⁵ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, §111.

⁶ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, §113.

Čistý příjem (HM – SP zaměstnanec – ZP zaměstnanec – daň + bonus)

Dohoda o pracovní činnosti

Při výpočtu mzdy se postupuje stejně jako u pracovního poměru

Dohoda o provedení práce

U DPP se neodvádí sociální a zdravotní pojištění.

Slevy na dani (§35ba ZDP)

Slevy na dani z příjmů fyzických osob jsou upraveny v §35ba Zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.

- **sleva na poplatníka – 23 640 Kč/rok, 1 970 Kč/měsíc.**

Oproti roku 2010 došlo ke snížení daňové slevy na poplatníka o 1200 Kč ročně tj. o 100 Kč měsíčně. Jde o tzv. povodňovou daň – peníze mají být využity na protipovodňová opatření a odstraňování škod po záplavách.⁷ Toto opatření platí pouze pro rok 2011 a s účinností od 1.1.2012 bude sleva na poplatníka opět 24 840 Kč/rok. (§35ba odst. 1 písm. a).

- **sleva na poživatele invalidního důchodu:**
 - **pro invaliditu 1. či 2. stupně – 2 520 Kč/rok, 210 Kč/měsíc**
 - **pro invaliditu 3. stupně – 5 040 Kč/rok, 420 Kč/měsíc**
- **sleva na držitele průkazu ZTP/P – 16 140 Kč/rok, 1 345 Kč/měsíc**
- **sleva na studenta do 26 let popř. 28 let – 4 020 Kč/rok, 335 Kč/měsíc**

Daňové zvýhodnění na děti (§35c a §35d ZDP)

Daňové zvýhodnění na děti je upraveno v §35c a §35d Zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.

- **daňové zvýhodnění:**
 - **na vyživované dítě žijící ve společné domácnosti – 11 604 Kč/rok, 967 Kč/měsíc**

⁷ Ing. Miroslav Bulla, POMOCNÍK MZDOVÉ ÚČETNÍ k 1.1.2011. příloha měsíčníků Český Těšín: PORADCE, s. r. o., 2011. 24 s. ISBN 978-80-7365-324-8. s. 5.

Podmínkou je, že se jedná o vyživované dítě, které žije ve společné domácnosti. Za vyživované dítě se považuje dítě vlastní, osvojené, v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů, ale až od měsíce sňatku a vnuka (vnučku) – pokud jeho (její) rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit, pokud je:

- nezletilé
- zletilé až do dovršení 26 let věku pokud stále studuje.

- **minimální daňový bonus – 100 Kč/rok, 50 Kč/měsíc**
- **maximální daňový bonus – 52 200 Kč/rok, 4 350 Kč/měsíc**

Povinnosti mzdové účetní v souvislosti s výpočtem mezd⁸:

- **průběžně**
 - přijímat podklady pro nárok na nemocenskou a spolu s Přílohou k žádosti o dávku je doručit městské správě sociálního zabezpečení,
 - vést evidenci čerpání dovolené.
- **nejpozději ve výplatním termínu**
 - zaúčtovat náhradu mzdy za prvních 14 dnů nemoci,
 - provést výpočet mezd a předat zaměstnanci výplatní lístek.
- **do 20. dne následujícího měsíce**
 - odvést zálohu na daň z příjmů
 - odvést srážkovou daň
 - odvést ZP a odnést přehled o platbě pojistného na zdravotní pojišťovny (v r. 2011 celkem 9 zdravotních pojišťoven
 - odvést pojistné na SP a odnést přehled o výši pojistného a vyplacených dávkách na městskou správu sociálního pojištění.

Příklad č. 1 Výpočet čisté mzdy

Zaměstnanci náleží za měsíc září 2011 dle mzdového výměru základní mzda ve výši 19 000 Kč a mimořádná měsíční odměna ve výši 1 000 Kč. Tento zaměstnanec má u zaměstnavatele podepsané Prohlášení k dani, a tudíž uplatňuje nárok na slevu na dani na poplatníka a také uplatňuje daňové zvýhodnění na 2 děti.

Hrubá mzda	20 000 Kč	(19 000 Kč + 1 000 Kč)
ZP zaměstnavatel	1 800 Kč	(20 000 Kč x 0,09)
SP zaměstnavatel	5 000 Kč	(20 000 Kč x 0,25)
Super hrubá mzda	26 800 Kč	(20 000 Kč + 1 800 Kč + 5 000 Kč)
Základ daně	26 800 Kč	

⁸ Materiály z kurzu: Mzdová účetní pořádaným APROFIT, s. r. o.

Záloha na daň	4 020 Kč	(26 800 Kč x 0,15)
Sleva na dani	1 970 Kč	(1 970 Kč na poplatníka)
Daňové zvýhodnění	1 934 Kč	(2 x 967 Kč)
Daň	116 Kč	(4 020 Kč – 1 970 Kč – 1 934 Kč)
ZP zaměstnanec	900 Kč	(20 000 Kč x 0,045)
SP zaměstnanec	1 300 Kč	(20 000 Kč x 0,065)
Čistá mzda k výplatě	17 684 Kč	(20 000 Kč – 900 Kč – 1 300 Kč – 116 Kč)
Mzdové náklady	26 800 Kč	(20 000 Kč + 1 800 Kč + 5 000 Kč)

Příklady na výpočet mzdy (pracovní poměr, DPČ)

	- HM 10 000,-- - podepsané prohlášení - 1 dítě	- HM 15 000,-- - odměna 1 000,-- - podepsané prohlášení - 1 dítě	- HM 15 000,-- - podepsané prohlášení - student	- HM 15 000,-- - nepodepsané prohlášení
HM				
ZP zam-tel				
SP zam-tel				
Super HM				
Základ daně				
Záloha na daň před slevami				
Slevy na dani				
Daňové zvýhodnění na dítě				
Daň po slevě				
Bonus – dítě				
ZP zam-nec				
ZP zam-nec				
Čistý příjem				

Příklady na výpočet mzdy (DPP)

	- DPP - odměna 10 000,-- - nepodepsal prohlášení	- DPP - odměna 10 000,-- - podepsal prohlášení
HM	10 000,--	10 000,--
ZP zam-tel	-	-
SP zam-tel	-	-
Super HM	-	-
Daňový základ	10 000,--	10000,--
Záloha na daň před slevami	1 500,--	1 500,--
Slevy na dani	-	1970,--
Daňové zvýhodnění na dítě	-	-
Daň po slevě	1 500,--	-
Bonus – dítě	-	-
ZP zam-nec	-	-
ZP zam-nec	-	-
Čistý příjem	8 500,--	10 000,--